

Béts.

Tegnap előtt érkezett ide Prágából Nádor-Ispány ö Kir. Fő Hertzegsége, Jósef Fő Hertzeggel együtt. Ez, Bétsben maradott; a' Nádor-Ispány pedig leindúlt tegnap, a' maga rendes lakó helyére Buddha.

A' Prágai Koronázás' alkalmatosságával, hatvanhárom Tsálsz. 's Kir. Kamarásokat tett ö Felsége, kik között négy született Magyar Grófok is vagynak; úgymint: Gróf Erdödy Sándor, Gr. Eszterházi Imre, Gr. Galántai Fekete Ferentz, és Gr. Serény Lajos.

A' Fels. Tsálszárné pedig huszonöt Dámákat vett bé Sept. 14-dikén, a' Keresztes Dámák' Rendjébe, kik között következő Magyar Asszonyok vagynak: Battyáni Serafina Gr. Asszony, Gr. Andrásiné; Csáky Vallburga Gr. Asszony, Gr. Andrásiné; Szirmai Anna Gr. Asszony, Gr. Csáky-né; Battyáni Franciska Gr. Asszony, Gr. Festeticsné; Orczy Theresia B. Asszony, Gr. Keglevitsné; Aichbichl Theresia Gr. Asszony, Gr. Nádasdyné; Draskovits Borbála Gr. Asszony, Gr. Pejachevichné; Erdödy Anna Gróf. Asszony, Gróf Szirmainé.

Mind szárazon, mind vizen ditső győzedelmekkel fejezék bé az Oroszok, a' Törökökkel szereztséssen folytatott háborújokat. Utolsó tengeri diadalmokról, következő tudósítást hozott H. Potemkintől az ide való Orosz Követhez Galitzin Hertzeghez Balkunin Oberfl. Úr ezen hónapnak 7-dikén:

„A' fekete tengeren lévő Orosz hajós Seregnek Kormányozója Usakov Kontre-Admirál, reá találván Aug. 11. Kalerach-Burienevezetű Promontoriummal által ellenben, a' Török hajós Sereg, melly is ott, egy szárazon lévő Batteriának oltalmában tartózkodott vas-matskákon: leg ottan alája ment az említett Batteria' tüzeinek, 's a'

B b

Török

Török hajós Sereget egész vitézi bátorsággal megtámadta. Az *Oroszoknak* 16 öreg hajójok volt, 's 23 apróbb; a' *Törököknek* ellenben 18 öreg hajójok, 10 nagy, 's 7 kisebb fregátjok, és sok más kisebb hajójok. A' hartz, délutánni 5 órakor kezdődött. A' *Török* hajós Seregnek, *Algierből* való *Seit - Ali* volt a' fő Vezére. Ennek hajóját rontották össze leg először is az *Oroszok*, úgy hogy ő maga kéntelenítettett első lenni a' meg-szaladásban; kinek példáját az egész *Török* hajós Sereg is csak ugyan követte, minekutánna nem állhatta ki már tovább az *Oroszok'* tüzeit. Negyedfél óráig tartott a' viadal. *Usakov* Úr nyomában volt a' szaladó Ellenségnek késő estig, a' midőn el állott a' szél; hanem éjtszaka ismét fel támadt, 's midőn világosodni kezdett, látta a' Kontreadmirál, hogy már messze el vette magát a' szaladó hajós Sereg, 's *Konstantinápoly-nak* tartja a' vitorláit. Ő tehát *Emenü* Promontoriumhoz ment *Pharostól* nem messzire, három nap ott maradt, 's *kerülő hajókat* (*Kreutzer*) küldött el onnan, az Ellenség' haj. Ser. fel keresésére, a' mellyek erre reá akadván, sok hajóit rész szerént el-süllyesztették, rész szerént el-égették, rész szerént meg-feneklettették (kényszerítették meg-fenekleni). Egy jó forma nagyságú hajóról, lefzedték előre az ágyúkat, minekelőtte azt el-égették volna.

A' *Duna'* túlsó részéről, azt a' tudósítást vették az *Oroszok*, hogy még akkor magok se tudták a' *Törökök*, hová lettek az el-széledt hajójaik. Némelylek azok közzül, a' *Natoliai* partnál feneklettek meg. Hat *Tör.* könnyű hajók elküldettek, a' *Kapután - Bafa'* fel-keresésére; de arra reá nem akadtak. Hat *Algieri* hajók, a' *Konstantinápolyi* tsatornába vetik bé magokat éjtszakának idején. Ezek között volt az Admirális' hajója is, hanem az kezdett merülni, azért is segítség-kérést jelentő lövéseket tett: mellyeknek

nek hallására nagyon meg rettent a' Szultán, 's vele együtt egész *Konstantinápoly* Városa. Más nap ki ment a' Szultán, az említett hat hajók' látására, melyek mindnyájan igen meg voltak rongálva. Oda voltak az árbotz-fáik, 's majd minden köteleik, és vitorláik. Magán az Admirál hajóján négy száz ötven sebesek voltak, a' holt-takon kívül.

Az *Oroszok'* részéről egy Altiszt, 's 16 Köz-Emberek vesztették életüket. Sebet kaptak: *Hanser* Alkapitány, *Golovatscheld* Hadnagy, *Schmuchen* Kormányos, két Altisztek, és 23 Közemberek.

Usakov Kontreadmirál, *Várna* felé vette útját az *Emenü* Promontoriumtól olly tzállal, hogy az ottan fekvő *Török* hajós Seregetsken is kereltül essen; onnan pedig egyenesen a' *Konstantinápolyi* tsatornába mennyen, a' *Diván'* közöntésére: de nem hajthatta végre nagy következésű szándékát, mert Auguszt. 19-dikén parantsolatot vett, hogy többé a' *Törökök* ellen egy lépést se tegyen; minekokaért vissz a' *Orosz* ki-kötő helyekbe.

Következendő értelmű Udvari Végzést tétett közönséggé ezen hónapnak 17-dikén ő Felsége, hogy mivel már a' Had el múlt; 's mindenfelé bőv aratás volt: tehát a' jövő Október Hónapnak első napjától fogva, újra el fog kezdődni minden Ts. 's Kir. örökös Tartományokban a' gabona bé - vitelért való fizetés; akár más idegen Tartományokból; akár *Magyar Országról* való legyen a' gabona.

B. *Trenket*, fogva hozták ez előtt néhány napokkal *Pesztől Bétsbe*. Kétség kívül azért, hogy nem állotta meg, az ő Felsége előtt közelebb tett fogadását. Azt mondják nevezetesen, hogy a' Békességekötés ellen irt volna.

Ki gondolta volna, hogy a' Szent István' Temploma tornyában lévő Őrizőknek is olly találós eszék legyen, mint a' millyennek remekjét adák a' napokban! — Nem akarván magok hajlódni, a' tüzre való fának fel-hordásával, ki-hirdetik biz' ok a' Templom körül átsorgó 's andalgó emberek között, hogy most mindennek fel lehet pénz nélkül menni a' Sz. István' Temploma Tornyába. Sokan kaptak a' jó Izerentsén; hanem midőn fel akartak volna indulni, meg kérte őket egy Őriző, hogy ne mennyenek már fel üressen, hanem vegyenek magok mulattságokból egy egy darab fát a' kezekbe, 's azzal ballagjanak fel. Minthogy számossan kívánczoztak fel a' Toronyba: kevés idő alatt oda fel völt egész rakás fájok az Őrizőknek.

Magyar Ország.

Pozson-Vármegyéből írja egy jó Barátunk, hogy nem régiben Gróf *Károlyi József* ő Nagyságának egy udvari Tisztje, meg fordúlván *Nagy-Lévárdon*, az ott lakozó, 's úgy nevezett *Anabaptisták'* Affzonyaik közzül keresett ki egy szoptató Affzonyt, a' minden órán le-betegedendő Grófné ő Nagysága' magzattyának szoptatására. Méltó a' meg-jegyzésre, hogy már sok elzengdőtől fogva, minden nagyobb Affzonyságok, mind széllyel *Magyar Országba*, mind pedig *Bétsbe*, *Anabaptistákat* hordatnak szoptató Dajkáknak, úgy hogy ezek már szintűgy reá tartják 's jól meg is fizettetik magokat. A' melly szoptató Affzonyt fogadott a' Gróf *Károlyi'* udvari Tisztje, szoptatásáért ezer forintot ígért néki, új ruhát, jó alztalt, 's ha az Udvarnál akar maradni, holtig való kenyerre lesz mind Urastól együtt. A' szoptató Affzony, maga szülöttyét *Nagy-Lévárdon* hagyta; de hogy tsonkulást ne szenvedjen addig a' tejében, míg meg szül a' Grófné, egy más gyermeke Affzonyt fogadott

az

az udvari Tiszt melléje 100 forintokba, a' kinek Gyermekeit szoptathassa. Ha szülni fog a' Grófné, akkor ismét vissza fog küldödni a' mellesleg való gyermekes Asszony a' Gróf költségén. — (Nem tudhattam ki, Nagy-Károlyba e', vagy Pestre, vagy tsak Sastsinba, 's onnan Bétsbe vitték a' szoptatót).

Az *Anabaptisták*, Morva Országból szakadtak erre a' részére Magyar Országának. Német nyelven beszélnek, de nem tisztán. *M. Theresia'* idejében, gyermekeiket hét esztendő korokban újra meg-kereszteltették vólt. De néhány esztendőktől fogva, a' Római Katholika Anyaszentegyház' törvénye szerént, szép tsendességben élnek. Ezekről, reménylem, bővebben fogom tudósítani az Urakat. Igyekeztem az okát kitapogatni, miért kapnak úgy annyira az Uraságok az *Anabaptista* szoptató Asszonyokon. Magoktól is tudakozódtam. Egyebet nem tudhattam ki, hanem hogy nagy mellyjek vagyon, 's tisztán viselik magokat. De hiszem, jó tsetses, és tiszta magok - viseletű Asszonyokat, *Debretzen*, *Ketskémeth*, *Szeged*, *Győr* 's a' t. körül is lehet eleget kapni! Ezek tehát el-hiresedtek, magok se tudják, miért. Nem úgy, mint a' *Latzedemoni* Dajkák (*Nutrices*) 's nevelő Asszonyok, kiket méltán kerestek mindenüve egész *Görög Országban*. Mert ezek, a' *Görög Iróknak* bizonyítások szerént, nem szorongatták öszve pólyákkal a' kisded Gyermekek' gyenge tagjait; melly rossz szokásnak annyi szomorú következései vagynak. Azon vóltak tellyes igyekezettel, hogy a' Gyermekeket egészséggé 's erőssé tegyék, arra szoktatták, hogy az étkekben ne válogasson. Ha sirt a' Gyermeke, 's jó móddal el nem hagyhatták vele sirást, sirni hagyták; se veréssel, se fenyegetéssel félelmet beléje nem öntöttek. Bal kezére szintúgy szoktatták, mint a' jobbra. Nem hagytak reá mindent, a' Gyermeke' akaratjára, hogy

hogy kényessé, 's el-tűrhetetlenné ne tegyék; se nem bántak vele felette keményen, hogy félénk 's gyáva Ember ne vályyon belőle. — Nagyobbatska korokban, semmi módon meg nem engedték azt nékik, hogy a' tselédek között forogjanak, 's azoknak beszédeikből, vagy példáikból a' roszat bé szivják.

Kivánnjuk szivünkben, ezen tökéletességeket a' Magyar Anyáknak is, melly kívánságunk mellett szabad legyen ezen kérdésetskét az egészséges testü, 's jó vérü édes Anyák eleibe terjeszteti: Ugyan miért vonnák meg, az áldott természetnek intézete ellen önnön Magzattyaiktól Anyai tejeket; azoktól a' Magzatoktól, kiket tulajdon véreikkel tápláltak néhány hónapokig a' magok méheikben? és, miért zavartatnák meg idegen vérral azt a' jó vért, melly ő belőlök szivargott Magzatjaikba? —

Pestről, Sz. Mihály' Havának 16-dikán. „A' Református Atyafiak' Zsinatja, 14-diken éneklé el, valóban építő buzgósággal, édes Magyar Nyelvünkön a' Jövel Szent Lelket. Ő Kegyelemssége Ifjabb Zsadányi, és Török Sz. Miklósi Almásy Pál Úr, ékes és bölts Magyar Beszéddel kezdte az Ülést, melyre az ezen Sz. Gyülekezetnek ideig való Élölülője Öregbik Gróf Ráday Gedeon Úr ő Nagysága, válogatott ki-fejezésű Beszéddel felelt. Ha M. Gr. Teleky József Úr el-érkezik: ő Nagysága fog a' rendes Élölülője lenni a' Zsinatnak. Ezen Zsinat tartatik Budán, az Ország' Házának azon Szálájában, a' melyben meg-boldogúlt Fels. II. József Tsálfár és Király' életében, a' Királyi Tábla szokta volt tartani Üléseit.

A' Budai Ó-Hitü Keresztény Atyánkfiaiinak örökös dicséretjekre szolgál, hogy a' Református Predikátor Uraknak önként ajánlották szállásukat, 's nyertéseknek tartották magokat, a' kik illy betses Vendégeket kaphattak házaikhoz.“

Pest.

Pestről, Aug. 16-dikán. „Az Evangyélika Zsinat' második Ülésében, elő-adta B. *Prónai László* ö Nagysága mint Elölülő, a' Zsinatnak négy kiváltképpen való tárgyait, úgymint: az Egyházi vagy Ekklesiái Igazgatást, 's a' Házasságot, Tudományokat, és az Oekonomiát (gazdálkodást illető dolgokat. Ezen elő adott négy tárgyakra nézve, ugyan annyi különös Deputátziók rendeltettek, a' mellyeket formáló Személyeknek neveik, ki fognak annak idejében nyomtattatni a' Magyar Diáriumban. Az első tárgy körül, mind a' két Zsinattól ki rendelt elegyes Deputátzió dolgozik; a' többiben pedig mind az Evangyélikus, mind a' Református Fél külön-külön. Azokra nézve, a' kik nem Deputátusok, mind a' *Budai*, mind a' *Pesti* Zsinatban a' végeztetett, hogy eggyáltalán fogva bé ne botsáttallanak. Deputátzió rendeltetett, Ország-Birája ö Kegyelmességének tífzteletére. El-mentek némelleyek, Kardinális ö Eminiéntziája udvarlására is.“

Miskoltzról, Sept. 15-dikén.

„A' napokban, következő tizimű munka jött kezembe:

A fekete epés mértékletnek (temperamentum), és az alatt el-rejtezett számtalan és tündéres betegségeknek, nevezetesen pedig a' köszvénynek, és láb köszvénynek, úgy az ótvárnak és arany-érnek az új tapasztalásokból, különösen pedig Grant Vilhelm tudós Londoni Orvosnak képzeménnyeeiből, rész szerént Angliából Magyarra fordította, rész szerént ki-dolgozta Benkő Sámuel, N. Borföld-Vármegyének Fő Orvosa.

Ezen munka 459 lapból áll. — Azt írja könyve végén a' tudós Hazafi:

„Ide

„Ide akarám ragasztani (úgymond) a' főszédelgésről, és fájásról, meg-tébolyodásról, a' sárgaságról, szél-ütésről, és tagok' el-esésekről, tulajdon tapasztalásaimból öszve-rakott és le-írt munkámat is; de éppen a' húzá vissza szándékomat, hogy csak ezen el-készült munkának ki-nyomtatása is nem szegény Legénynek való.“

Meg tettzik ezen példából is, hogy nem a' Magyar Tudósokon múlik, a' Tudományoknak édes Anyai Nyelvünkön való terjedése. Mert ezek magok' meg-eröltetésekkel is készek buzgó Hazafiságokat meg mutatni. *Benkő Sámuel* Ur egy azon Díszei közzül édes Nemzetünknek, kiknek köz-hafznú munkáikat érdem - pénzekkel jutalmaztatták a' külső Universitások; a' ki tehát említett munkájából is szélesebb ki-terjedésű dicséretet reménylhetett volna bizonyosan a' jövődelmen kívül; ha azt idegen nyelven írta volna: kész volt mindazáltal, tulajdon hafzna' 's ditsőssége' rövidségével is Hazája' bódogságát és ditsősségét nevelni; 's példájával Hazánk' tehetős Fiáit a' Közjó' hathatós elő-mozdítására ébresztetni — Nemzeti Litteraturánknak Metzenásokat támasztani.“

Orassról (Szabolts - Vármegyéből), Szeptembernek 3dikán.

„Itten, mind szénánk, mind buzánk, Istennek hála, bőven termett; a' szürethez is mind a' *Hegyallyán*, mind az *Ermellyéken* igen jó reménységünk vagyunk. *Erdélyből* azt hallám, hogy ott még nagyobb az oltság, mint nálunk.“

Pest Vármegyében sok helyeken éreztek a' múlt Honap végén, 's ennek az elein föld indúlást.

A' *Ketskeméthy* Katholika Ekklesiának nagy Temploma — mely a' Református Atyafiak' való-
lő.

Ióságos Atyafiúi szeretetének örökös Emlékeztetője (*Monumentuma*) leíró *) — ezen hónapnak 5-dikén szenteltetett fel. A' Nagy Misét, Vátzi Püspök B. *Splényi* ő Nagysága tartotta. — Ki lett legyen a' Predikéllo Személy nem tudhatjuk: de akárki volt, az Isten áldja meg: mert jól beszélt az egymás el türeséről, 's a' költsönös szeretetről. Ha az oda való T. Plébanus *Harsányi* Úr predikállott (mint gondoljuk): annál nagyobb vigasztalással halgathatták a' Református Atyafiak, hogy azon szép Beszédénél fogva újra meg erősödhettek ezen okos, és jó Úrnak atyafiságos indulati felől volt előbbeni hiedelmekben; de a' melly hiedelmeket igen meg gyengítette volt említett T. *Harsányi* Úr, az el múltt Úr-Napján a' piatzon el mondott prédikáttíziójával.

Azt írják *Likából* Sept. 6-dikán, hogy hamis Emberek a' *Bosnyákok*. Nem akarják nekünk által engedni *Tzettin* és *Dresnik* Várait, a' Békeség-Kötés' ereje szerént; sőt nem akarnak egy talpallatnyi földet is. Dolog volna biz az, ha az ökemek' akaratja meg állana. — De talán majd észekre térnek!

Aus tri ai Bel gy i o m.

Eckeloo nevezetű helységben, *Gent* Városához három óránnyira, olly vakmerő vagy merő vak volt egy Franciskánus, hogy az Eget hivta segítségül, a' Tsászár, a' Közönséges Kormányozók, és az Uralkodóhoz hív *Belgák* ellen. Értésére esvén ez a' *Flandriai* Tanátsnak, kötözve vitette az említett Franciskánust *Gent* Városába. Az oda való Püspök ki kívánta volna a' Franciskánust; de a' Tanáts nem adta.

Nem

*) *Annak készüléseben ugyan is hathatós eszközök voltak a' Reformátusok.*

Nem foga a' *Brabantziai* Rendeken, a' Köz. Kormányozók' fenyegetése; mert újra tsak azt a' jelentést tették biz ök, hogy addig semmihez se nyúlnak, míg vissza nem tétetnek azon öt Tagok a' *Brabantziai* Fő Tanácsba, kik ő Tsáfs. 's Kir. Felsége' akaratjából tseppentek el a' Tanácsbéli Uraságtól. Ezen dolog eránt Státus-Tanátsa tartatott, a' Közöns. Kormányozóknak *Kristina* és *Albert* ő Kir. Hertzegségeknek jelenlétekben; 's a' lett a' határozás, hogy a' Rende' nyakassága ellen hozott Végzése a' Kormányfőeknek, előbb ugyan közöltessék magokkal a' Rende'kkel; azután pedig küldődjek meg ő Felségének.

A' *Namuri* Népnak némelly része, azt kiábálta a' Hódolás' pompája alkalmatosságával, hogy a' mostani Magisztrátust tegyék le hivatalylyából ő Hertzegségek a' Közöns. Kormányozók. De ő Hertzegségeknek e' vólt a' feleletjek: „*Mi, tellyes erővel fogjuk óltalmazni az ő Felsége' hív Szolgáit, 's a' redjök bizott hivatalok nállok maradnak.*“ Ezen Izókra, el halgatott a' patvarkodó sokaság.

Frantzia Ország.

Még nem bizonyos (így szól egy *Frantzia* Levél, melly költ Sept. 8-dikán), mitsoda gondolatokkal van a' Király az új Konstitutzio' eránt; hanem már annyit tsak ugyan tudunk, hogy a' Tzimeres Rende'knek el-töröltetését meg nem fogja engedni. Nyilván való jele ennek az is, hogy midön által adatott vólna ő Felségének a' Konstitutzio' Summája, mind maga a' Király, mind a' Korona' Örökösse (a' *Delfin*), úgy nem különben a' külső dolgokra ügyelő *Minister Montmorin* Úr, *Duras* Marsall, 's *Brissac* Hertzeg is a' Szent Lélek' Rendje Tzimereivel díszkedtek.

Azzal

A' Párisi Nép,

a' Fő Polgármesterét *Bailly* Urat mostanában is lámpással fenyegette, hogy a' drágaság miá támadt zenebonát akarta a' gabona - piaztzon le-
tsendesíteni.

Lengyel Ország.

Ha számossan találatnak ezen Országban, kik a' Konstitúzió ellen zúgnak, következésképpen a' Király ellen is; mindazáltal sokkal többen vagynak azok, kik az új Konstitúziót Országok' újjonnan szülőjének tartják, 's annak elközléséért áldják a' Királyt. Ezeknek száma közzül való a' *Polocki* Vajda, ki így irt Aug. 19-kén a' Királyhoz:

„Felséged, az egész Nemzet' javát vette fel a' maga gondjainak, munkáinak, 's fáradhatatlan törekedéseinek tze'llyául. Ezen Efsztendő' Májusának harmadik Napja nyilván ki-mutatta, mennyit dolgozott Felséged, tizenhét efsztendőktől fogva tartó Uralkodásának egész idejében a' Közjóért, és különösen minden Lengyelnek boldogságáért. Felséged' munkálódó ereje, 's mihozzánk háládatlan *) Lengyelekhez viseltető
buz-

*) Háládatlanok voltak a' Lengyelek, midön az itt következő Levél végén előforduló panaszra fakasztották a' Királyt. (Ezen Levéllel néhai *Tubingai Prof. Kies* Úrnak válaszolt a' Király 1767-ben Jun. 10-dikén, Királyságának 2-dik efsztendejében:)

„Az Ur' Irásának, melyet Májusnak 8-dikán botsátott hozzám, köszönöm én azt a' hathatós gyönyörüséget, melyet, eggy érző Léleknek efsz-
kö-

buzgó szeretete el hatott a' *Polocki* Vajdaságba is, jöllehet ez, az Ország' szélső határain fekszik. A' Király' szeretete fel-melegíti a' mi alázatos sziveinket, úgy annyira, hogy ném lappangtat-hatjuk már többé azon háládatosságnak buzgó indulatit, mellytől egészen el vagyunk foglaltatva. Mi, nagy Kegyelmesséü Király! tselekezzük, a' mivel tartozunk, 's hiszük, hogy az egész Nemzet kötelesnek fogná magát esmérni, hasonló kötelességeknek tellyesítésére. Méltán szomorkodhatna rajta Felséged, ha azt kéntelenítettnek képzelni, hogy a' hív Lengyel Nemzetnek most élő Nyomával ki fog halni a' *Stanislaus Augustus* eránt való háládatosság. Távol legyen ez. — Minden ezután következendő *Nyomokban* (Nemzettségekben) fogsz Te élni, Király! A' mi Gyermekeink, kiket még karjaikon hordoznak a' ma-

közölhet egygy olly régi Barátjának róla való meg emlékezése' próbája, a' ki nékem, minekutánna már rég' időtől fogva nagy köz-föld választ ben-nünket egymástól, most csak azért ir, mivel engem' szeret. A' ki tudja betsülni a' barátságot, nem tettzhetik az előtt száraznak, az Úrnak — egy, szintén ollyan jó Embernek, mint Geometrának — szives írása' módja; és, valameddig egy Háromszegnek (*Triangulumnak*) három szegeletei annyit fognak tenni, mint két egyenes szegeletek, mind addig igaz fog a' maradni, hogy az én szívem, egygy olly jóféle Embernek szeretetéért, mint a' millyen Professzor *Kies*, háládatossan vér. Ellyen szerentséssen az Úr, régi jó Barátom! Melly boldog vólnék én, ha az én Hazámflai úgy gondolkodnának, mint az Úr! — Bizonyval nem dühösködnének ellenem, mint most dühösködnék azért, hogy én nekik javokat akartam.“

magok Annyaik, 's jóvá formáltatott hazafiúi és leányai vért szivatnak bé velek emlékeikből, minekelötte ki tudják mondani az Atyai 's Anyai nevezeteket, már meg tanulják ezt rebegni: *Poniatovszky Stanislaus Augustus*. A' Te emlékezetes Historiát fogjuk mi leg elsőben is eleikbe terjesztetni nékiek, a' Krisztusról való Tudományon kívül. Fogadd el bölts Király! mai napon a' mi közönetünket, mellyet száz ötven esztendőök múltva is hasonló szívvel fognak vilzontagolni a' mi Unokáink. — A' Kir. Felség eránt való hívségünknek, 's a' Hazához való szeretetünknek meg mutatására, meg esküdtünk mi, az egész Vajdaságban Aug. 18-dikán az új Konstitutziora, mellynek meg maradásáért készek vagyunk élni halni; minthogy azt, a' Nemzet' bődöksága egyedül való eszközének esmérjük.

415

N a g y - B r i t á n n i a.

Tizenketten fogattak el *Birmingham* Városában azon bódogtalan Lakosok közzül, kik, felingereltetvén, a' *Frantzia* Konstitutziohoz szító, 's az úgy nevezetett *Presbyteriánus* Polgár Társaik ellen, dühös kegyetlenséggel rabolták 's égették azoknak házaikat. Aug. 24-dikén végződött a' törvények *Parvickban*. Nyóltzan közölök szabadon bósáttattak; négyen pedig halálra ítéltettek. — Minekelötte hozzá kezdett volna ügyök' vizsgálásához a' Törvényszék, következő értelmű Beszédet tartott hozzája a' *Korona* Prokátora *Coxe* Úr:

„Ezek a' Foglyok azzal vádoltatnak, hogy ők kezdték el Doktor *Priestley*' házát pufztítani, a' kinek mindenütt virágzó hire vagyon; 's jól-tévősege határt nem esmér. Az ő *politika* vélekedései ugyan sok Emberek' vélekedéseikkel nem egyeznek meg; én sem hagyom azokat helybe; de ez tellyességgel nem szolgáltathat okot az ő

u

üldözésére, 's a' Törvények' óltalmától való meg-fosztására. Ha én *Birminghamban* lettem volna, a' zenebona' idejekor: fel áldoztam volna életemet az ő házáért. Az üldöztetett Félnek közönséges óltalom alá való vétele által, lehet eleit venni az üldözésnek. Sokan vagynak a' *Presbiteriánusok*. Nem volna okosság, el hagyni nyomatni őket. Ismét elő fog kerülni Juliusnak 14 dik napja. Ismét inneplő Társaságok fognak azon ölfve-gyülekezni. Ha a' most el követett gonofságok büntetetlen maradnának: másszor is meg történnének azok tsalhatatlanul. 'S kinek van jussa, annak meg akadályoztatására, hogy a' tsendes Lakosok ölfve gyülehsenek, 's barátságollan együtt egyenek, és igyanak? Uraim! lelkekre támasztom az Uraknak, mint *Anglus*, 's Barátja a' mi Konstitutziónknak, hogy a' magok kötelességét híven tegyék. Mindeneknek szemeik az Urakra vagynak mostan függesztve. Azt hallottam, hogy az Urak mind büntetetlen akarják hagyni a' partosokat; de úgy hiszem, hogy az tsupa rágalmazás, és hogy az Urak mindenkor szemek előtt fogják tartani a' magok' esküvéseket. "

Szükséges vólt ezen hathatós Beszéd, a' Törvény-Birák' lelkek - esméretének erősítésére. Mert a' *Birminghám*i Lakosok mind iszonyodtak Törvénybirákká lenni ezen ügyben, 's hűsznál többen kézfebbek is vóltak le fizetni, a' Törvény-Biróság' fel nem vállalásának taksáját, mintsem el-fogott Polgár-Társaikra Törvényt tenni.

Midön a' Törvénytészék eleibe vezettettek volna a' fenn említett négy ki-fizententziáztattak, így szólott hozzájuk a' Törvénytészék' Elölülője, *B. Perryn*:

„Foglyok!

„Foglyok! Titeket, igen ember-szerető, 's jó lelki-esméretű Birák találtak abban bűnösöknek, hogy ti a' ti Polgár Társaitoknak házaikat, 's vagyonaikat, a' kiktől semmi bántástok nem vőlt, nagy vadsággal fel gyújtottátok 's el pusztítottátok. Hogy *Ekklesiát* 's *Királyt* kiábáltatok az erőszakoskodás közben, azzal tsak palástolni akartátok haramiáskodástokat, 's kegyetlenkedéseket. A' Törvény, és a' Konstitúció elég hatalmasok, az Ekklesiának, 's a' Király' szenteséges Személyének, és minden jó Polgároknak óltalmazására; de ellenben elég hatalmasok ám azon rossz Polgároknak meg-büntetésekre is, a' kik mérészlének a' Törvényt meg-sérteni. Ezeknek száma közzül valók vagytok Ti, Szerentsételek! 's szükség, hogy a' ti vétkes tselekedeteiteknek árrát, mások' tanúságokra halálotokkal fizessétek. A' ti világi életeiteknek tehát rövid időn vége lesz; mellyre nézve intelék benneteket, hogy ezen kevés időt, melly még engedtetik ti-néktek, fordítsátok hasznatokra; békellyetek meg a' ti meg bántatott Teremtőtökkel, a' ki egyedül mutathat kegyelmet hozzátok, mellyet a' ti Hazátoktól nem lehet már néktek várnatok. Az én utólsó, 's kedvetlen kötelességem abban áll, hogy a' Törvénynek szomorú szententziáját mondjam ki reátok, melly az, hogy ti (itt név szerént meg nevezte a' Bűnösöket) azon helyről, a' honnan ide jöttetek, a' ki-végző helyre fogtok vitettetni, 's ott fel-akasztatván mind addig függeni, míg meg haltok. Az Isten legyen irgalmas a' ti lelkeiteknek! “

Keserves sirással kértek mind a' négy kiszententziáztattak kegyelmet; de a' Biró újra értésekre adta, hogy már az lehetetlen.

Spanyol

Spanyol Ország.

Egy *Madridi* Levélből, mely költ Aug. 19-dikén, azt olvassuk, hogy a' *Spanyol* Udvar éppen nem szándékozik *kanonikum argumentumokkal* disputálni (fegyvert fogni) az új Fr. Konstitúció ellen; és hogy alkalmatossága se lehesse az az ellen való szöllásra, utazni küldötte *Párisból* a' Követjét.

* * * * *

Irlandiában, következő szomorú eset történt nem régiben: *Clommeny* nevezetű Helységből (melly a' tenger' partján fekszik) ki mentek szokás szerént néhány Gyermek, a' szomszéd közfiklás hegyeknek egy üregébe. A' mint ott jádzodoznának, rájok ment egy iszonyú nagyságú *Saskeselyű*. Egy négy esztendő forma Gyermek, védelmezni akarta magát; de biz őtet szegényt meg ragadta kegyetlen körmeivel a' Sas, 's vitte a' félzkebe, a' hol ehes fiai vártak már a' prédára. Jelentést vevén az Atya, Fia' szerentsétlenségéről, siet annak védelmére. Még láthatta, melyik üregbe szállott le a' Sas. Kérte tehát néhány szomszédit, hogy erefztenék le őtet kötélén azon üregbe. De melly igen el holt szegény, midőn szemébe ötlött volna, kedves Gyermekének vérző teste. Már akkor ki vagdalták volt annak mind két szemeit a' sasok, 's egész testét rútúl öszve martzongották 's szaggatták. Midőn látták a' sasok, feléjek való közelgetését az Embernek: oda hagyták prédájokat. A' megsebhedt szivű Atya, magához vette kedves Gyermekének testét, melyből három óra múlva kizakadt nagy kinok között a' lélek.

Küldjük Tisz. *Versegi* Urnak 3-dik és 4-dik Énekjeit.

Költ *Bétsben*, Szeptembernek 23-dik napján, 1791-dik esztendőben.